

Rozdíly mezi češtinou a ruštinou u zvrátých sloves

V ruštině zvráté	V češtině nezvráté
<p>бороться (на что) надеяться остаться оставаться добиться (чего) добиваться (чего) трудиться (над чем) пользоваться (чем) заблудиться заблудиться (о чём) стремиться (к чему) считаться (с чем) согласиться сомневаться (в чём) отказаться (от чего) отказываться (от чего) слоткнуться (на чём, обо что) кончатся кончатся (pokud není 4. pád nebo infinitiv, viz str. 137-8) начинаться начинаться продолжаться лишиться (кого, чего)</p>	<p>bojovat doufat (v co) zůstat zůstat dosáhnout (čeho) dosahovat (čeho) pracovat (na čem) používat (co, čeho) zabloudit pečovat (o co) usilovat (o co) počítat (s čím) souhlasit pochybovat (o čem) odmítnout (co) odmítnat (co) zakopnout (o co) končit skončit začít začínat pokračovat ztratit (koho, co)</p>
<p>опоздать стать дрожать потеть спросить (о чём) спрашивать (о чём) избежать (чего) избежать (чего) решишь решишь уставь уставь попадь попадь смотреть помогать друг другу</p>	<p>opozdit se stát se chvět se potít se zeptat se (na co) ptát se (na co) vyhýbat se (čemu) vyhnout se (čemu) rozhodnout se rozhodovat se unavit se unavovat se dostat se dostávat se dívat se pomáhat si (navzájem)</p>

V ruštině nezvráté	V češtině zvráté
<p>вспомнить (что, о чём) запомнить надеть (что) взять играть мыть (что) подумать</p>	<p>vzpomenout si (na co) zapamatovat si obléci si (co) vzít si hrát si mýt si (co) pomyslet si</p>

B. NEURČITÉ TVARÝ SLOVESNÉ

K neurčitým slovesným tvarům patří přídavná jména slovesná a přičestí, přechodníky a infinitiv (neurčitek).

PŘÍDAVNÁ JMÉNA SLOVESNÁ A PŘÍČESTÍ

Přídavná jména slovesná přítomná

Přídavná jména slovesná přítomná mohou být činná (читающий) nebo trpná (читаемый). Mohou se tvořit pouze od sloves nedokonavých, protože dokonavá slovesa nemají význam přítomného času. Trpná přídavná jména slovesná lze tvořit pouze od sloves přechodných (читать книгу — читаемая нами книга).

a) Přídavná jména slovesná přítomná činná

Přípona	I. časování	II. časování
-ющ-/-ущ-	оні дела-ют оні пиш-ут	делающий, -ая, -ее, -ие пишущий, -ая, -ее, -ие
-ящ-/-ящ-		оні говор-ят оні крич-ат
		говорящий, -ая, -ее, -ие кричащий, -ая, -ее, -ие

Розпáткы:

1. Po souhláskách ж, ш, ч, щ může být pouze у, а, nikoliv ю, я.
2. U zvratných sloves přirojujeme vždy částici -ся (nikoliv -сь): возвращающийся, -щаяся, -щееся, -щаяся. Zvratný tvar může mít i trpný význam: читающийся (= читаемый) — čtený; организующийся (= организуемый) — organizovaný apod.
3. Přízvuk je u sloves I. časování jako ve 2. osobě jednotného čísla přítomného času: ты пишешь — пишущий, ты несёшь — несущий, ты работаешь — работающий. Ale: могущий.

U sloves II. časování je přízvuk u přídavných jmen slovesných shodný s přízvukem infinitivu: говорить — говорящий, носить — носящий, кричать — кричащий. Výjimek není mnoho: губящий, делящий, дышащий, жёнящийся, лечащий, любящий, рубящий, служащий, терпящий a některá jiná.

b) Přídavná jména slovesná přítomná trpná

Рiрiона	I. časování	II. časování
-ем- (-ом-)	мы изуча-ем мы нес-ём	изучаемый, -ая, -ое, -ые несомый, -ая, -ое, -ые
-им-		мы производ-им производимый, -ая, -ое, -ые

Розпáткы:

1. Slovesa na -авать si v přídavném jménu slovesném tuto příponu ponechávají: мы создаём, ale создаваемый, мы продаём, ale продаваемый.
2. Tvary na -омый jsou vzácné: несомый (несенý), ведомый (веденý), влекомый (влеченý), искомый (hledанý).
3. Přízvuk je u I. časování jako ve 2. osobě jednotného čísla přítomného času: ты рисуешь — рисуемый, ты несёшь — несомый.

U sloves II. časování je přízvuk stejný jako v infinitivu: просить — просимый, проводить — проводимый.

4. Mnohá přídavná jména slovesná přítomná, a to činná i trpná, nabyla významu prostých přídavných jmen nebo přešla k rodstatným jménům: выдающийся — vynикаající, трудящийся — работающий, заведующий — vedoucí, ископаемое — ископаемый — ископаемый, облюбенý, уважаемый — vážený (v oslovení).

5. Přídavná jména na -мый, utvořená od sloves dokonových, vyjadřují potenciální schopnost, vlastnost věci: осушествимый — uskutečnitelný, неразрешимый — nerozřešitelný, нефеšitelný. Existují i krátké tvary (пiщестii) na -м, např. употреблем, -а, -о, -ы, ale užívá se jich velmi zřídka (pro vyjadřování trpného rodu v silně knižním jazyce).

Преклад přídavných jmen slovesných přítomných do češtiny

Пiрiдaвнá jména slovesná jsou typická pro knižní jazyk, zejména pro odborný styl. V češtině nejsou tak obvyklá, a proto je často překládáme vedlejší vztahnou větou:

Ученик, читающий книгу.	Žák, který čte knihu. Žák čtoucí knihu.	rod činný
Книга, читаемая учеником.	Книга, которую чте жák. Книга чтенá жákем.	rod trpný

V češtině máme přídavná jména slovesná přítomná trpná s příponou -ný (вырабёнý, составованý, трпёнý apod.), v ruštině jim odrodávají tvary na -мый (производимый, составляемый, терпимый aj), někdy též na -щийся.

Пiрiдaвнá jména slovesná minulé a пiщестii

Пiрiдaвнá jména slovesná minulé mohou být rovněž činná (написавший, принесший), nebo trpná (сделанный, принесённый, закрытый). Krátký tvar trpných přídavných jmen slovesných se nazývá пiщестii (сделан, -а, -о, -ы; закрыт, -а, -о, -ы).

a) Přídavná jména slovesná minulá činná

Mohou se tvořit od sloves dokonavých (častěji) i nedokonavých, od sloves přechodných i nepřechodných:

Pří- pona	Minulý čas	Přídavné jméno slovesné
-вш-	он сделал он говорил-л	сделавший, -ая, -ее, -ие говори́вший, -ая, -ее, -ие
-ш-	он принёс он испёк	принёсший, -ая, -ее, -ие испёкший, -ая, -ее, -ие

Розпáмки:

1. Přídavná jména slovesná minulá činná se tvoří od kmene minulého přirojením přípony **-вший** (končí-li kmen na samohlásku) — **сделавший**, **просívший**, nebo přípony **-ший** (končí-li kmen na souhlásku) — **принёсший**, **умёрший**, **замерзший**.
2. Slovesa na **-сти** (přít. čas **-ду, -ту**) a na **-чь** tvoří přídavná jména slovesná minulá činná příponou **-ший**, přičemž kmen končí na **-д, -т**, resp. **-к, -г**; přivéstí — я приведу — привёдший; мести — я мету — метший; цвести — я цвету — цветший; испечь — я испеку — испёкший; сберечь — я сберегу — сберёгший.
3. Sloveso upáť má přídavné jméno slovesné minulé činné upávsий, **сесть** — сёвший, **украсть** — **укравший**, **прити** — **пришедший**.
4. Slovesa dokonavá s příponou **-ну-** označující změnu stavu tvoří přídavná jména slovesná minulá činná zpravidla bez **-ну-**: **погибнуть** — **погибший**, **замёрзнуть** — **замёрзший**; i nedokonavých sloves bývají obojí tvary: **сбóхнуть** — **сбóхнувший** i **сбóхши**, avšak sloveso **исчэзнуть** má jenom tvar **исчэзнувший**.
5. Slovesa zvratná mají vždy částici **-ся** (i po samohláске): **вернувшийся**, **вернувшись**, **вернувшееся**, **вернувшись**.
6. **Рiзвук** i tvary s příponou **-вший** je stejný jako v infinitivu: **носить** — **носívший**, **нарисовать** — **нарисовávший**. U tvarů s příponou **-ший** je **рiзвук** před touto příponou: **привёдший**, **расцветший**, **испёкший**, **подмётший**.

b) Přídavná jména slovesná minulá trpná a přičestí

Tvoří se téměř výhradně od sloves dokonavých přechodných:

Infinitiv	Pří- pona	Přičestí	Pří- pona	Přídavné jméno slovesné
сделать написать	-н-	сделан, -а, -о, -ы написан, -а, -о, -ы	-нн-	сделанный, -ая, -ое, -ые написанный, -ая, -ое, -ые
составить заключить привезти	-ен-	составлен, -а, -о, -ы заключён, -ена, -ено, -ены привезён, -ена, -ено, -ены	-енн-	составленный, -ая, -ое, -ые заключённый, -ая, -ое, -ые привезённый, -ая, -ое, -ые
принять убить закрывать обуть	-т-	принят, -а, -о, -ы убит, -а, -о, -ы закрывает, -а, -о, -ы обут, -а, -о, -ы	-т-	принятый, -ая, -ое, -ые убитый, -ая, -ое, -ые закрываетый, -ая, -ое, -ые обутый, -ая, -ое, -ые

Розпáмки:

1. Příponou **-н-** (**-нн-**) tvoříme přičestí a přídavná jména slovesná od sloves na **-а-** (kromě typu **принять** a **жать**): **записать** — **записан**, **записанный**; **передать** — **передан**, **переданный**; **отремонтировать** — **отремонтирован**, **отремонтированный**.
2. Příponou **-ен-**, **-ён-** (**-енн-**, **-ённ-**) se tvoří přičestí a přídavná jména slovesná od sloves na **-сти**, **-сть**, **-зти**, **-зть** a **-чь** (привести — **приведён**, **приведённый**; **привезти** — **привезён**, **привезённый**; **испечь** — **испечён**, **испечённый**), od sloves II. časování na **-ить** (**заклúчить** — **заклúчен**, **заклúчённый**; **решить** — **решён**, **решённый**; **возвратить** — **возвращён**, **возвращённый**, **купить** — **куплен**, **купленный**). U sloves II. časování dochází ke změně kmenové souhlásky jako při časování.
3. Příponou **-т-** se tvoří přičestí a přídavná jména slovesná od sloves na **-нуть** (**растянуть** — **растянут**, **растянутый**) a od sloves